

راوق ریحانی

پژوهشی در
زندگی و اندیشه های
پیرهان الدین محقق ترمذی

پژوهش و نگارش:
دکتر داود واثقی خوندابی

مجمع ذخائر اسلامی

چاپ نخست، ۱۴۹۸ هـ ش/ ۲۰۲۰ م

سرشناسه	: واتقی خوندابی، داود، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: راقی ریحانی: پژوهشی در زندگی و اندیشه‌های برهان‌الدین محقق ترمذی/پژوهش و نگارش داود واتقی.
مشخصات نشر: قم	: مجمع ذخایر اسلامی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۶ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۹۸۸-۴۱۰-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
عنوان دیگر	: پژوهشی در زندگی و اندیشه‌های برهان‌الدین محقق ترمذی.
موضوع	: محقق ترمذی، برهان‌الدین حسین، - ۶۳۸ق. -- نقد و تحلیل
موضوع	: عارفان -- ایران -- سرگذشتنامه
موضوع	: Mystics -- Iran -- Biography
رده بندی کنگره	: ۲۸۳BP
رده بندی دیویی	: ۸۳/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۸۶۲۵۱۰

کلیه حقوق این کتاب تحت قانون کپی رایت بوده و ترجمه یا چاپ تمام یا بخشی از مطالب آن و نیز درج تمام یا بخشی از آنها در ضمن بانکهای اطلاعاتی و تهیه برنامه‌های رایانه‌ای یا استفاده مطالب و تصاویر در اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و دیگر ابزار و ادوات، به هر نحوی، بدون اجازه قبلی ناشر بصورت کتبی، ممنوع می‌باشد.

©MAJMA AL-DAKAAIR AL-ISLAMYYAH, 2020

All rights reserved, No part of this book may be reproduced or translated in any form, by print, internet, social networks, photo print, microfilm, CDs or any other means without written permission from the publisher

مجمع ذخائر اسلامی - قم، ایران

راوق ریحانی

(پژوهشی در زندگی و اندیشه‌های برهان الدین محقق ترمذی)

پژوهش و نگارش: دکتر داود وثاقتی خوندابی

چاپ: هوشنگی، صحافی نفیس

چاپ نخست: ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

شابک: ۹۶۸-۹۶۴-۹۸۸-۴۱۰-۳

آدرس ناشر

قم، خیابان آذر، کوی ۲۳، پلاک ۱، مجمع ذخائر اسلامی

تلفن: +۹۸۲۵۱۷۷۱۳۷۴۰ فاکس: +۹۸۲۵۱۷۷۰۱۱۱۹

همراه (تلگرام): +۹۸۹۱۲ ۲۵۲ ۴۳۳۵

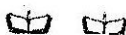
www.zakhair.net www.mzi.ir آدرس سایت:

telegram: @alfhrest

برای خرید این کتاب، و دهها کتاب دیگر با این موضوع به سایت الفهرست رجوع شود:

www.alfhrest.com

۷۴,۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
زندگانی و احوال روحانی برهان‌الدین محقق ترمذی	۱۳
برهان‌الدین محقق ترمذی	۱۳
حالات و مقامات محقق ترمذی	۲۷
محقق ترمذی و استغراق در حق	۳۰
محقق ترمذی و ترک فرائض	۳۰
محقق ترمذی و طهارت	۳۲
محقق ترمذی و شرب شراب	۳۲
محقق ترمذی و سفر به قیصریه	۳۵
مرگ محقق ترمذی	۳۵
یادداشتها	۳۷
سیری در اندیشه‌های برهان‌الدین محقق ترمذی	۳۹
توحید (وحدت‌گرایی)	۳۹
فنا و بقا	۵۳
ولایت	۵۶
معنای ولایت در معارف محقق ترمذی	۶۴
پیروی از اولیا	۶۵
دوری از مدعیان ارشاد	۷۰
شناخت اولیا	۷۱
صفات و ویژگیهای اولیا	۷۳
علم لدنی	۷۵

۷۹.....	شفقت و مهربانی.....
۸۵.....	قدرت و استیلا.....
۸۷.....	بلاغت ربانی.....
۸۸.....	زنده‌دلی.....
۸۹.....	غیرت.....
۹۱.....	فناى افعالى.....
۹۳.....	اتحاد شأنى و نوری با خداوند.....
۹۴.....	طلب.....
۹۶.....	عشق.....
۱۰۱.....	فقر.....
۱۰۳.....	بازگشت به اصل.....
۱۰۵.....	ریاضت و مجاهده با نفس.....
۱۱۸.....	ذکر.....
۱۲۲.....	چله‌نشینی و خلوت.....
۱۲۵.....	رؤیت.....
۱۲۷.....	یادداشتها.....
۱۲۹.....	نمایه‌ها.....
۱۲۹.....	آیات، احادیث و روایات.....
۱۳۳.....	کسان.....
۱۳۶.....	جایها.....
۱۳۷.....	فهرست منابع.....

ریحان به سفال اندر بسیار بود دانی
آن جام سفالین کو وان راوق ریحانی

پیشگفتار

برهان‌الدین محقق ترمذی از بزرگان صوفیه و از مریدان سلطان‌العلما بهاء‌ولد بلخی است که در هنگام کودکی مولانا جلال‌الدین اتابکی او را پذیرفت؛ وی به هنگام مهاجرت سلطان‌العلما در ترمذ ماند و در آنجا به وعظ و تذکیر پرداخت، لیکن پس از مرگ مرشدش بهاء‌ولد به جانب قونیه آمد و تربیت روحانی خداوندگار جوان را به عهده گرفت و او را در علم حال مرامد کرد و به مرتبه اولیای عاشق حرم الهی رسانید. اندیشه‌های سید سردان تأثیر شگرفی در منظومه فکری مولانا جلال‌الدین و فرزندش سلطان‌ولد داشته است که تأمل در معارف برهان محقق و آثار مولانا و فرزندش این نکته را به خوبی آشکار می‌کند.

جستار حاضر از دو بخش عمده تشکیل شده است؛ بخش اول زندگانی و احوال روحانی برهان‌الدین محقق ترمذی را بررسی می‌کند و بخش دوم اندیشه‌های او را تحلیل و نقد می‌نماید. نگارنده در این مجموعه از اقوال بزرگان صوفیه، خصوصاً سلطان‌العلما، شمس تبریزی، مولانا و ... در تحلیل مفاهیم عرفانی بهره برده و تا حد ممکن سعی نموده است تأثیرگذاری لایزال را در آثار طریقه مولویه نشان دهد.

به این امید که کتاب «راوق ریحانی» بتواند گامی درخور در معرفی محقق ترمذی و اندیشه‌های او باشد و این پیر روحانی را بیش از پیش به اهل ادب و عرفان بشناساند. این پژوهش به محک نقد اهل ادب و عرفان‌پژوهان گرامی سپرده می‌شود، باشد که با دیدگاه‌های علمی و ارزشمند خود، نگارنده را در جهت رفع کاستی‌ها یاری رسانند.

اینک که به یاری خداوند بزرگ و یگانه، نگارش کتاب «راوق ریحانی» به سرانجام رسید، بر خود لازم می‌دانم از کلیه کسانی که در انتشار این کتاب مرا یاری کرده‌اند، تشکر کنم.

از اعضای محترم هیأت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه یزد به‌ویژه جناب دکتر مهدی ملک ثابت، دکتر یدالله جلالی پندری و دکتر محمد کاظم کهدویی صمیمانه تشکر می‌کنم؛ تشویق‌های بی‌دریغ ایشان مسیر پژوهش را برای این حقیر بسیار هموار گردانید. از همه دوستان و همکاران عزیزم بویژه دکتر روح الله خادمی که با سعه صدر و دقت علمی فراوان کتاب حاضر را تنظیم و ویرایش کردند، قدردانی می‌نمایم. همچنین سپاس بی‌کران خود را تقدیم می‌کنم به خانواده بزرگوارم که یقیناً بدون دلگرمی آنها کار این پژوهش به سرانجام نمی‌رسید. در پایان، شایسته است که از مدیر محترم مجمع ذخایر اسلامی، جناب آقای حجت‌الاسلام سید صادق حسینی اشکوری که در چاپ این کتاب بنده حقیر را مساعدت فرمودند، کمال سپاس را بجا آورم.

گویشم شنید قصه ایمان دست شد

کوه چشم صورت ایمانم آرزوست

یک دست جام باده و یک دست جعد یار

رقصی چنین میانه می‌دانم آرزوست

می‌گوید آن رباب که مُردم ز انتظار

دست و کنار و زخمه عثمانم آرزوست

من هم رباب عشقم و عشقم ربابی است

وان لطف‌های زخمه رحمانم آرزوست

وَصَلَّى اللّٰهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ رَّسُولِ اللّٰهِ

الْمُصْطَفَى وَ عَلَى آلِهِ الطَّاهِرِينَ

دکتر داود واتقی خوندابی

نجف آباد - شهریور ۹۸